

педагогических учебных заведений / Под ред. академика РАО А.И. Пискунова. — М. : ТЦ «Сфера», 2001. — 512 с.

6. Красносільська Н.С. Підготовка майбутніх кураторів академічних груп до виховної роботи зі студентами / Н.С. Красносільська // <http://www.psyh.kiev.ua/>.

7. Титова Г.Ю. Роль куратора студенческой группы в организации воспитательной работы в вузе / Г.Ю. Титова // Вестник ТГПУ, 2011. — №10. — С. 82-84.

Стешенко Б.В. Истоки возникновения и становления понятий «куратор» и «куратор академической группы».

В статье представлены результаты исследования истоков возникновения и развития понятий «куратор» и «куратор академической группы». Показано, что исходными для понятия «куратор академической группы» были понятия «воспитатель», «наставник», «тьютор», а возникло оно вместе с образованием в нашей стране высших учебных заведений университетского типа.

Ключевые слова: воспитание студентов; куратор; куратор академической группы; наставник; учитель.

Steshenko B.V. The origins and formation of the concepts of «curator» and «curator of the academic group».

The article presents the results of a study of the origins and development of the concepts of «curator» and «curator of the academic group». It is shown that the starting point for the concept of «curator of the academic group» was the concept of «caregive», «mentor», «tutor», and it came together with the formation of our country higher education institutions of university type .

Key words : education students curator curator academic group; mentor; teacher.

УДК 378.14

Стешенко В.В., Курчій О.В.

**СТАНОВЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В СЛОВ'ЯНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ
ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
(з досвіду технологічного факультету)**

В оглядовій формі розкрито досвід організації навчальної, наукової та методичної діяльності викладачів технологічного факультету Слов'янського державного педагогічного університету з моменту його заснування і до сьогоднішніх днів.

Ключові слова: педагогічний досвід; професійна підготовка майбутнього вчителя трудового навчання; технологічний факультет.

Постановка проблеми. У 2014 році Слов'янський державний педагогічний університет відмічає 75 років від дня заснування. Університет як учительський інститут було засновано в далекому 1939 році. Тоді інститут мав два факультети: історичний і філологічний, які забезпечували педагогічними кадрами загальноосвітні школи Донецької та суміжних областей.

У 1969 році в Слов'янському, Київському та Глухівському державних педагогічних інститутах вперше в Україні була започаткована підготовка майбутніх учителів праці. З цією метою в Слов'янському педагогічному інституті при фізико-математичному факультеті за ініціативи ректора І.І. Петрика та керівника науково-дослідницької лабораторії Міністерства освіти УРСР з трудового навчання, професора І.М. Ярового було відкрито відділення загальнотехнічних дисциплін і фізики, яке в 1972 році було перетворено в окремий факультет. За сорок років існування факультет пережив кількісний зліт у підготовці майбутніх учителів трудового навчання, який припав на 80-і роки. Тоді факультет випускав по 75 студентів денного відділення та по 100 заочного. Потім, на початок 90-х років відбувся спад кількості студентів, який тривав до цього року. Але, з переходом у наступне десятиліття разом з кількісним спадом відбувся і якісний підйом у організації навчальної, наукової та виховної роботи зі студентами, який був пов'язаний з необхідністю модернізації підготовки майбутнього вчителя технологій. Тепер учитель мав виконувати більш важливу в суспільстві роль, чим раніше, – розвивати в кожного студента особистісні якості та готувати його до формування особистісних якостей у кожного учня загальноосвітньої школи тепер уже не засобами креслення та трудового навчання, а освітньої галузі «Технології».

Аналіз останніх досліджень. Аналіз педагогічної літератури показує, що проблемі професійної підготовки майбутніх учителів технологій (трудоного навчання) присвячено праці багатьох учених. Зокрема, питанням історії підготовки майбутніх учителів технологій (трудоного навчання) присвячено дослідження Е. Белоозерцева, А. Бойко, А. Вихруща, В. Мадзігона, Л. Семеновської, Н. Слюсаренко, А. Федоренко, М. Чепіль та інших науковців. Але системне дослідження підготовки майбутніх учителів на технологічному факультеті вченими ще не проводилося, не розкривався та не узагальнювався й досвід окремих факультетів з організації навчально-наукової, методичної та виховної діяльності викладачів. Окрім того, з огляду на 75-річний ювілей Слов'янського державного педагогічного університету, який має бути у 2014 році, вивчення досвіду становлення підготовки майбутніх учителів трудового навчання на технологічному факультеті вбачається надзвичайно актуальним. Все це зумовило вибір

теми статті та постановку її мети.

Мета статті – розкрити в оглядовій формі досвід організації навчальної, наукової та методичної діяльності викладачів технологічного факультету Слов'янського державного педагогічного університету з моменту його заснування і до сьогоднішніх днів.

Виклад основного матеріалу. Перший випуск учителів праці, загальнотехнічних дисциплін і фізики відбувся в Слов'янському державному педагогічному університеті в 1974 році, коли дипломи отримали 62 молодих спеціаліста. Навчальний план для цієї спеціальності включав такі блоки: соціальні дисципліни, які вивчали студенти всіх ВНЗ без винятку; психолого-педагогічні, які забезпечували оволодіння студентами педагогічними вміннями та навичками (їх вивчали майбутні вчителі всіх педагогічних спеціальностей); цикл дисциплін з фізики, завданням якого було підготувати майбутніх учителів трудового навчання до викладання фізики; загальнотехнічні, що забезпечували фундаментальну технічну підготовку майбутніх учителів трудового навчання (за висловом окремих педагогів вони були просто запозичені з навчального плану підготовки інженерів), та спеціальні й практичні, які сприяли підготовці майбутніх учителів до викладання праці в школі. При чому, особлива роль у професійній підготовці майбутнього вчителя відводилася циклу загальних фундаментальних дисциплін, до яких відносилися фізіологія, психологія, вища математика та загальна фізика. Профільними фундаментальними дисциплінами були: педагогіка та цикли загальнотехнічних і дисциплін з фізики. Попри все, такий зміст навчання якнайкраще забезпечував оволодіння майбутніми вчителями вищою освітою з педагогічного, фізичного та технічного напрямку підготовки.

У 1974 році замість додаткової спеціальності «Фізика» на факультеті введено спеціалізацію «Металообробка». А з 1984 року вперше в Радянському Союзі було відкрито підготовку майбутніх учителів трудового навчання з новою спеціалізацією – «Обслуговуюча праця». Для забезпечення такої підготовки у 1988 році була відкрита нова кафедра – кафедра обслуговуючої праці, яку очолив кандидат технічних наук, доцент О.Я. Лазаренко. Сьогодні це кафедра технологій виробів легкої промисловості та дизайну, яка є випускаючою з напрямку підготовки 6.010104 професійна освіта, започаткованого у 2012 році. Керує кафедрою кандидат педагогічних наук, доцента О.В. Лихолат.

Таким чином, у період з 1970 по 1990 рр. підготовка майбутніх учителів трудового навчання здійснювалася на факультеті за спеціалізаціями «Технічна праця» та «Обслуговуюча праця», зміст якої був орієнтований на формування в студентів знань, умінь і навичок з обробки широко розповсюджених матеріалів (деревини, металу, тканин, продуктів тощо), необхідних для формування технологічних знань, умінь і навичок у учнів загальноосвітніх шкіл, які мали стати добрими столярами, токарями,

кравцями, кулінарами. І соціальне замовлення, яке передбачало підготовку вчителів для навчання учнівської молоді основам масових робітничих професій, необхідних для освоєння нових територій великої країни в умовах індустріальних суспільних відносин, факультет виконував сумлінно.

Навчальний процес з фахової підготовки на факультеті спочатку забезпечували викладачі кафедри загальнотехнічних дисциплін (яку очолив кандидат технічних наук, доцент А.П. Тихонов), кафедри фізики та лабораторії трудового навчання (яку очолював кандидат психологічних наук, професор І.М. Яровий). Відповідно, основні напрями наукових досліджень на новоствореному факультеті були пов'язані з проблемами фізики, педагогіки та техніки. Над вирішенням проблем з фізики працювали професор М.К. Нечволод, доценти Я.С. Комісаров, Г.Д. Потапенко, В.Ф. Шинкаренко та ін. Над вирішенням проблем з методики викладання фізики працювали відомий у СРСР автор підручника «Фізика» кандидат педагогічних наук, доцент Г.К. Карпінський і доцент Б.Ф. Єрицпохов. Над вирішенням проблем з теорії та методики трудового політехнічного навчання учнів загальноосвітніх шкіл – професор І.М. Яровий, доценти М.Т. Малюта та В.Н. Рибенцев. Над вирішенням проблем з міцності та пластичності матеріалів, зміцнення інструменту, порошкової металургії – доценти В.Т. Агулов, Л.А. Зубов, Л.Г. Хаєт. В перших роках нового століття викладачі під керівництвом професора Л.В. Пивоваров працювали над розробкою електромагнітних пристосувань для управління технологічних систем. Результатом роботи в цих напрямках був захист декількох кандидатських дисертацій з психологічних і педагогічних (І.М. Яровий М.Т. Малюта, С.М. Кисельов, Т.М. Потапенко, В.Н. Рибенцев і ін.) і технічних наук (В.Т. Агулов, Л.Г. Хаєт і ін.), а також докторської дисертації з технічних наук (Л.В. Пивоваров), десятки авторських свідоцтв на винаходи тощо. Велися наукові дослідження з госпдоговірних тем, впровадження результатів, досліджень яких давало значний економічний ефект у різних галузях народного господарства.

На зломі ХХ-го та ХХІ століть у суспільстві була переосмислена освітня парадигма відповідно до трансформації індустріального суспільства в постіндустріальне, а згодом і в інформаційне. На зміну знаннево-орієнтованого підходу до виховання особистості прийшов особистісно-орієнтований, який міг забезпечити формування громадянина, здатного жити та діяти в умовах світової глобалізації та інформаційно насиченого середовища. І науковці факультету не залишилися осторонь нових викликів часу. Так, на випусковій кафедрі педагогіки і методики технологічної підготовки, яка була створена ще в 1990 році, під керівництвом автора статті було започатковано дослідження відповідно до наказів Міністерства освіти УРСР № 137 від 13 червня 1991 р. «Про проведення експерименту з підготовки педагогічних кадрів у комплексі

«педучилище-педінститут» та Міністерства освіти і науки України № 756 від 21 серпня 2007 р. «Про створення навчально-виховного комплексу «Педагог Донеччини». За результатами доробок за цією темою в 2010 р. завідувачем кафедри В.В. Стешенком було захищено докторську дисертацію.

До виконання наукових розробок кафедри регулярно залучалися й залучаються вчителі трудового навчання міста та регіону. Спільна праця викладачів кафедри педагогіки і методики технологічної та професійної освіти з учителями шкіл міста та регіону, а також з кафедрою хімічних технологій УПА, Донецьким обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти, іншими університетами України та близького зарубіжжя стала традиційною.

Наукові розробки викладачів кафедри широко впроваджувалися в практику підготовки спеціалістів на факультеті та в роботу загальноосвітніх закладів регіону. Так, викладання дисциплін «Теорія і методика профорієнтації», «Основи психолого-педагогічної діагностики особистості» підкріплюється використанням навчального посібника «Діагностичні методи в профорієнтації» (С.М. Кисельов, В.В. Ніскородов, Г.Я. Цибулько). Курс «Основи наукових досліджень» – посібником «Практичні роботи з основ науково-педагогічних досліджень» (В.В. Стешенко), «Методика трудового навчання» – посібником «Проектна діяльність учнів з обслуговуючих видів праці у таблицях і схемах» (Т.А. Сиротенко), самостійна робота магістрів – посібником «Магістерські роботи у вищих навчальних закладах» (В.В. Стешенко). На технологічному відділенні Слов'янського педагогічного ліцею та в ряді інших загальноосвітніх шкіл учні та вчителі користуються навчальним посібником «Технології» (С.М. Кисельов, В.В. Ніскородов) тощо.

З перших років нового століття однією з важливих і актуальних стала тема кафедри загальнотехнічних дисциплін і технічної графіки «Теорія та практика виробництва коксу високої якості для широкого використання в народному господарстві», якою до сьогодні керує завідувач кафедри, кандидат технічних наук, доцент О.Я. Лазаренко. Тема виконувалася відповідно до договору з Національною металургійною академією України та господарським багатопрофільним об'єднанням «Укркокс» (м. Дніпропетровськ) на замовлення коксохімічних заводів і була присвячена розробці та реалізації наукових принципів добору вугільної сировини за участю вуглевмісних активаторів, що дозволяють одержати тверде паливо для різних технологічних процесів з використанням не повністю завантаженого пічного фонду коксохімічних заводів України. За останні 5 років за темою опубліковано 26 наукових праць у вітчизняних й міжнародних фахових виданнях і підготовлена докторська дисертація. Над темою успішно працювали не тільки кваліфіковані та досвідчені викладачі (зокрема, доценти О.Я. Лазаренко, О.О. Карпенко, В.М. Нестеренко), а й

аспіранти та магістранти.

З 2009 року кафедра технологій виробів легкої промисловості та дизайну працює над комплексною науковою темою «Удосконалення фахової підготовки вчителів технологій (обслуговуючі види праці) в рамках Болонського процесу за кредитно-модульною системою» (науковий керівник кандидат педагогічних наук, доцент О.В. Лихолат).

З 2010 року на випусковій кафедрі факультету – кафедрі педагогіки і методики технологічної та професійної освіти – стало працювати два професори (доктор педагогічних наук, професор В.В. Борисов і доктор педагогічних наук, професор В.В. Стешенко). А в 2011 році на кафедрі було відкрито аспірантуру за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика технологічної освіти. Вихідним ключовим завданням науковців є розвиток у студентів мислення, орієнтованого на майбутнє освіти у XXI столітті. Адже сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а й здатності самостійно застосовувати їх у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян, що в першу чергу торкається підготовки майбутніх учителів.

Відповідно до цього, дослідження викладачів, аспірантів і магістрантів зосереджені на вирішенні як нагальних проблем технологічної освіти учнів загальноосвітньої школи, так і професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання.

Сьогодні на факультеті ведеться підготовка за напрямками «Технологічна освіта» та «Професійна освіта» за освітньо-кваліфікаційними рівнями „Бакалавр”, „Спеціаліст” і „Магістр” на денній і заочній формах навчання, яку на високому кваліфікаційному рівні забезпечує колектив викладачів і співробітників факультету.

Висновки. Таким чином, з огляду на вище викладене ми можемо відзначити, що технологічний факультет Слов'янського державного педагогічного університету гідно виконує покладені на нього зобов'язання, успішно і стрімко розвивається, про що свідчить наявність на найкращій ще в масштабах Радянського Союзу матеріальної бази, складу науково-педагогічного персоналу, отриманих науковцями здобутків, які широко використовуються як у професійній підготовці майбутніх учителів трудового навчання (технологій), так і в технологічній підготовці учнів загальноосвітніх шкіл. Про це свідчать і здобутки студентів та випускників факультету, якими пишаються не тільки викладачі, а також керівники загальноосвітніх навчальних закладів і установ, керівники громадських установ і інших галузей виробництва.

Подальші наші пошуки за цією проблемою пов'язані з докладними вивченнями організації на тільки навчальної, наукової та методичної, а й виховної роботи викладачів факультету.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна програма «Вчитель» // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2002. – №10. – С. 3-32.
2. Національна доктрина розвитку освіти. – К. : Шкільний світ, 2001. – 10 с.
3. Стешенко В.В. Теоретико-методичні засади фахової підготовки майбутнього вчителя трудового навчання в умовах ступеневої освіти : монографія / В.В. Стешенко. – Слов'янськ : СДПУ, 2004. – 188 с.

Стешенко В.В., Курчий О.В. Становление подготовки будущих учителей трудового обучения в Славянском государственном педагогическом университете (из опыта технологического факультета).

В обзорной форме раскрыт опыт организации учебной, научной и методической работы преподавателей технологического факультета Славянского государственного педагогического университета с момента его основания и по сегодняшний день.

Ключевые слова: педагогический опыт; профессиональная подготовка будущего учителя трудового обучения; технологический факультет.

Steshenko V.V., Kurchiy O.V. Formation of preparation of future teachers of labour studies in Slavyansk state pedagogical University (from experience of methodological work at the technological faculty).

In the form of review disclosed experience in organization of educational, scientific and methodical work of teachers of faculty of technology of the Slavic state pedagogical University since its Foundation to the present day.

Key words: pedagogical experience; professional preparation of future teachers of labour; technological faculty.

УДК 378.14

Матяшова Д.В.

**ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ
ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ ПІДГОТОВКИ
(до постановки проблеми)**

В статті розкрито актуальність розробки проблеми формування предметних компетентностей у майбутніх учителів трудового навчання в процесі природничо-наукової підготовки та окреслено перспективи подальших досліджень. Розглянуто значення даної проблеми на соціальному, теоретичному, методичному та практичному рівнях